

31457 **1** Hier beghint het xi. ste boeck ende spreekt
 31458 vanver lucht ende haer passien
 31459 **2** AEr dat is die lucht ende
 31460 is daer om aer gehie-
 31461 ten dat si tfuer draecht
 31462 ende si wort vanden wa-
 31463 ter ghedragen als ysi-
 31464 dorus seyt Item dye
 31465 lucht behoert een deel der aerdiger na-
 31466 turen ende een deel der hemelscher natu-
 31467 ren als beda seyt want dat deel der luchten
 31468 is puer claer ende rustelick daer die storm
 31469 ende die grote winden totten hemelschen
 31470 niet comen en konnen mer dat nederste deel
 31471 vanden spera dat is der aerden ende den wa-
 31472 ter vaste bi ende is moderich grof ende dicht
 31473 in een ende dat gelichaemt is vanden vuchten
 31474 ende aerdigen wazemen dat behoert tot-
 31475 ter aertscher naturen | ende dese lughtighe
 31476 paert of deel brengt menigerhande ge-
 31477 daente wt haer want als ysidorus seyt Een
 31478 lucht die seer ghestoten ende vermoyt is
 31479 maect veel winden blixemen ende donren
 31480 ende als die lucht te samen ghetoghen is
 31481 so maect si neulinge ende als si gedicket
 31482 is so maect si regen ende als si te samen ge-
 31483 congheleert is of beuroren soe maect si
 31484 snee ende hagel ende als si gescheyfelt is so
 31485 maect si claerheyte als ysidorus seyt ende be-
 31486 da Item die lucht heeft meer openin-
 31487 ghe ende dunnicheden ende ydelheyden dan
 31488 die ander elementen doen Item die lucht
 31489 als constantinus seyt is een breet ruym ele-
 31490 ment dat substancialiken heet ende vucht is
 31491 ende van hare propere naturen of substancien
 31492 is si vucht mer want si den hemel also na
 31493 is so is si heet ende daer om nader gedaenten
 31494 der beyder qualiteyten soe is die lucht haer
 31495 seluen sprayende int ouerste vander aerden

31496 ende vanden water wtstreckende totten spe-
 31497 ra des viers ouer al ende vter subtilicheit
 31498 hare substancien ende wt hare openicheyt
 31499 so is die lucht claer ende doerschijnlic want
 31500 ouermits hare doerschijnlicheyt soe is
 31501 si ontfangende die hemelsche influenci
 31502 ende virtuuut ende die indruckinge des sonli-
 31503 ken lichts ende gheeft allen dyeren adem-
 31504 tocht dat is dat si horen adem wt ende in
 31505 halen mogen na haren wensch ende is wo-
 31506 ninghe alle der vogelen want geen ge-
 31507 sielt creatuer en mach leuen sonder lucht
 31508 Item die lucht is seer beroerlic ende ver-
 31509 anderlic ende verkeerlic in gedaenten die
 31510 haer tegen geset sijn ouermits der sub-
 31511 stancialiker lichticheyt want si wort lich-
 31512 telic verwandelt vanden vaporen der zee
 31513 ende der aerden want is die wasem stinken-
 31514 de ghecorrumpeert ende venijnt soe wort
 31515 die lucht ghecorrumpeert ende besmet als
 31516 die quade wasem mitter luchten gemengt
 31517 wort mer is dat sake dat die roke of dye
 31518 wasem geresolueert is van puerre ende van
 31519 reynre substancien ende wel rukende soe wort
 31520 die lucht reyn ende goet Item dat ons die
 31521 clare lucht omme gaet dat is ons seer goet
 31522 onsen adem wt ende in te halen ende is een
 31523 voetsel des leuendigen geests ende ist dat
 31524 die lucht luchtende is claer ende puer soe
 31525 sullen die humoren ende die geesten lughten-
 31526 de ende puer wesen ende is die lucht droeue
 31527 ende doncker ende neuelachtich so sullen die
 31528 humoren ende die gheesten droeue grof ende
 31529 besmet wesen als constantinus seyt | want die
 31530 lucht is een element der lichamen ende der
 31531 geesten Item die lucht aengehaelt vander
 31532 longen geeft der herten een getempertheyt ende
 31533 dat hert geuet voert alle den lichaem waer
 31534 af dat die lucht tlichaem seer verwandelt na
 31535 goet of na quaet na dien dat die lucht is

31536 want si geeft den lichaem dat leuen of si
 31537 nemet hem waer af dat constantinus seyt Hoe dat
 31538 die lucht verder vander aerden is ende den he-
 31539 mel naerre hoe dat die lucht puerre is
 31540 ende hoe dat si der aerden naerre is hoe dat
 31541 si donckerre is ende vetter ende der aerden ge-
 31542 likerre want vten wasem der aerden die aen-
 31543 gehaelt sijn rotten³ binnensten der luchten
 31544 werden menigerhande ende contrari dingen
 31545 gewonnen inder luchten | ende hoe dat si
 31546 grouer ende dicker is hoe dat die son starc-
 31547 keliker die verwe der radien in haer druct
 31548 om den wederslach ende brekinge der sonli-
 31549 ker radien want in vuchter ende dicker luch-
 31550 ten werden menigerhande verwen gewon-
 31551 nen vanden wederslach der sonliker radien
 31552 als geseyt wort in libro metheorum Item
 31553 die dickicheyt der luchten wort om drier-
 31554 hande saken als vanden wazem die daer
 31555 menghende is die aerdighe ende die groe-
 31556 ue delen mitter luchten of vander coutheit
 31557 die de vuchtige delen der luchten conge-
 31558 lerende is of in hem ontfangende is vander
 31559 winninge der nuwer luchten tot wes eer-
 31560 ste toedoeninge die lucht grof wort als
 31561 die philosoeph seyt Die lucht wert ghe-
 31562 dunt ende gesubtijlt vander contrari saken al
 31563 om die verteringhe des wazems die dair
 31564 opgaende is om die sterke hetten die de
 31565 lucht clær maect ende dun of om der winni-
 31566 ger wil der vieriger delen vten particu-
 31567 len der luchten ouermits die leste dun-
 31568 nicheyt hare vuchticheyt ende ouermits
 31569 die grootheyt der hetten so wort die lucht
 31570 verwandelt in eenre vieriger naturen Item
 31571 dye lucht wort verkeert menichfoudelic
 31572 nader substancien ende nader gedaenten
 31573 als auicenna seyt ende eerst van dat die zon
 31574 na of ver is want die lucht wort warm
 31575 wanneer die zon coemt daer wi wonen

31576 ende die lucht wort cout wanneer dat dye
 31577 son ver van ons is Item die opganck ende
 31578 die onderganc is vander verwandelinghe der
 31579 sterren Item die sterren also wel die dwalen
 31580 als die stil staen sijn die sake waer om dat
 31581 die lucht verwandelt wort in horen quali-
 31582 teyten want als die sonne vergadert mit
 31583 enigher sterren die coude in brengt als
 31584 mit saturno in enen couden teyken so moet
 31585 die coude gemeerret werden inder luchten
 31586 ende ist dat die zon vergadert mit ernre⁵ war-
 31587 mer planeten als mit maers dat is dye
 31588 sake waer om dat dan die lucht heet is
 31589 ende aldus ist te verstaen vanden anderen Item
 31590 die lucht wort verwandelt van menigerhan-
 31591 de sceppenis ende gelegentheyt der aer-
 31592 den ende oec na dien dat die landen staen of
 31593 sijn | want int noerden is die lucht coude
 31594 ende droge ende int zuden is die lucht hete
 31595 ende vucht Item die lucht wort oec verwan-
 31596 delt na dien dattet aertrijc hoghe of la-
 31597 ge is want inden geberchten is die lucht
 31598 cout ende inden valleyen is si warm ende
 31599 hier af set macrobius die reden ende seyt dat
 31600 dat geschiet vander vergaderinge der radi-
 31601 en die daer gemenichfoudicht werden
 31602 inden valleyen om die dickicheyt der wa-
 31603 semen inden dalen billiker dan inden ghe-
 31604 berchten ende daer smelt dat snee haesteli-
 31605 ker inden valleyen dan inden geberchten want
 31606 daer coemt meerre hetten vander radien
 31607 ende dat concordeert mit aristotiles in libro me-
 31608 theororum libro i. capitulo iiii. daer hi seyt dat dye
 31609 vergaderinge vanden radien die ter aerden
 31610 gaen is inder saken deser hetten ende also
 31611 doet oeck den wederslach vanden radi-
 31612 en int scarp vanden hoeken ende die mar-
 31613 ringhe dat si daer in dueren etcetera
 31614 Item die lucht wort verwandelt van dat si
 31615 also na der zee is want dat aertrijc is cout

31616 ende droge datter noertscher zee also nae
 31617 leyt vander couder ende drogcr⁶ wasem die
 31618 vander zee ontbonden is want daer is
 31619 die hetten cranck ende verwint luttel ende daer
 31620 om is die noertsche zee luttel soute want
 31621 dese zee schijnt bi na zuet te wesen bi dat
 31622 die zuder zee is ten zuden waert Item
 31623 die lucht wort verwandelt van doden beesten
 31624 ende van vulen stinckenden broecken van
 31625 welcker corrupcien dicwile sterften comen
 31626 als daer grote striden geuallen hebben
 31627 daer dan veel volcs doot blijft daer
 31628 blijft dat volc dan leggen stincken vanden
 31629 welken die lucht geuenijnt wort ende oec
 31630 sommels coemt die corrupci of venijndinge
 31631 der luchten van doden draken ende van
 31632 anderen venijnden dyeren ende dit geschiet
 31633 dicwijlste int eynde vanden zomer ende in
 31634 den herfst want dan is die lucht puerste
 31635 ende daer om is si dan haestelic verkeert
 31636 mitter quader geuenijnder luchten want
 31637 hoe dat die lucht claerre ende puerre is
 31638 hoe dat si eer ontfengt werdt ende hier
 31639 mede is thans genoeg geseyt vander
 31640 luchten int gemeyn
 31641 Dat ij. capitel van vuericheyt die inder luchten
 31642 coemt van hete ende droge wazeme
 31643 ⁷NV willen wi segghen vanden indruckingen
 31644 die inder luchten vallen | ende eerst
 31645 van dien die werden ende comen van heten
 31646 ende drogen wazem als is dat doerschinich
 31647 viere twelc onderwijlen openbaert inder
 31648 luchten ende en is anders niet dan een indrucking
 31649 die gecomen is van drogen ende van
 31650 heten wazem die in deerste deel der luchten
 31651 op geheuen is hebbende breetheyt
 31652 inden diepen ende lengde inden ouersten nader
 31653 figuren der vlammen welke wasem ontsteken
 31654 is ouermits den viere ende den lope des hemels
 31655 Dat ander viere is lanck twelc een

31656 indruckinge of inprentinge is die gecomen
 31657 ende ghewonnen is van heter ende droger
 31658 wazem in dat ouerste deel der luchten
 31659 die deruende is die openbaerliker breedenden
 31660 naden aensien sijnre breetheyt ontsteken
 31661 ouermits die craft des viers bijden lope
 31662 des firmaments ende dese inprentinge hiet
 31663 een drake die vier wt gheeft of spuwet
 31664 ende die derde inprentinge hiet keers
 31665 ende wort gewonnen van heter ende droger
 31666 wasem int ouerste deel der luchten ouermits
 31667 een cleyne lengde ende een gelijke breetheyt.
 31668 waer om het schijnt oft ronde figuren
 31669 waren die ontfengt waren onermits⁸
 31670 hetten des vuers ende lope des hemels
 31671 Ende die vierde inpressi dat is indruckinge
 31672 hiet assub als aristotiles seyt ende is
 31673 tweerhande | als opclimmende ende nederclimmende
 31674 Ende dese indruckinge wort gewonnen
 31675 van heter ende van subtijlre droger wazem
 31676 int ouerste deel der luchten hebbende
 31677 een grote lancheyt ende breetheyt
 31678 gelijc mitter wasem die machtelic ontsteken
 31679 ende verhet is ouermits den viere ende
 31680 den lope des hemels of des firmaments
 31681 begerende die ouerste om die subtilicheyt
 31682 der materien ende om die starcheyt der ontstekiughe
 31683 Het is een ander inpressi die assub
 31684 gehieten wort ende is nedergaende ende
 31685 si coemt van heten drogen grouen wasem
 31686 van geliker lengden ende breedden die
 31687 welke is int ouerste deel des middelen
 31688 onderscots vander luchten die ontsteken
 31689 is ouermits den viere ende den lope
 31690 des firmaments ende gaet nederwaert
 31691 om die coude die daer om staende is
 31692 ende om die ghewichte der grouer materien
 31693 | als aristotiles seyt Dit sijn die inpressionen
 31694 of indruckingen die welke die ghemeynte
 31695 waent dattet sterren sijn dye des nachtes
 31696 vallen vanden

31696 hemel of die totten hemel op climmen
 31697 Dat iij. capitel vande winden int gemene
 31698 **10**ENde het werden noch ander inpressi-
 31699 en van drogen wasem als die wint
 31700 die welcke als aristotiles seyt is een beroe-
 31701 ringe des drogen wazems die op gehe-
 31702 uen is vanden center der aerden mitter
 31703 luchten ende inder luchten mit enigerhan-
 31704 de hemelsche craften vergadert ende ghe-
 31705 mengt want die wint en is anders niet als
 31706 beda seyt dan een lucht die geroert is van
 31707 roken die vander aerden op climmende sijn
 31708 ende die lucht verdriuende | ende hier of wort
 31709 die wint gewonnen als die selue seyt | de-
 31710 se descripsi of bescriuinge berispt aristotiles
 31711 in topicorum want alle lucht die beroert
 31712 wert en is geen wint want daer moet een
 31713 grote hortinghe comen ende dat die seer ende
 31714 veel inder luchten gedreuen werden salder
 31715 wint comen | ende daer om bescrijften
 constantinus
 31716 aldus Wint is een coude ende een droge
 31717 wazem vter aerden ende vten wateren re-
 31718 solueert of ontbonden ende ghescheyden
 31719 ouermits die hetten beroerende die lucht
 31720 sterkeliken ende driuende ouermits verga-
 31721 deringe haere beyder | sommighe andere
 31722 setten die sake der wijnden te wesen wolken
 31723 die inder luchten sijn die de lucht mit ha-
 31724 re swaricheyt ghens ende harwaert druc-
 31725 ken ende stoten ende van alsulker beroeringe
 31726 ende stotinge der wolken wort die wint. Ander
 31727 luden seggen dat die wint coemt vander vech-
 31728 tinge ende worstelinghe der armen vander zee
 31729 in vier delen van aertrijc want wanneer dat
 31730 int noerden een strijt geualt mitten zuden
 31731 arme so wort die zee beroert int oest van
 31732 wes beroeren die lucht boroert **11** wert en-
 31733 de daer wort een wint af diemen subso-
 31734 lanus hiet ende als si striden int westen soe
 31735 wort een wint die faonius hiet of ze-

31736 phirus | ende also verkeert ist dat die oesteli-
 31737 ke arm ende die westelike arm striden int
 31738 zuden so wort een wint diemen auster
 31739 hiet ende geuallet int noerden so hiet hi bo-
 31740 reas ende vanden anderen wederuloyingen van-
 31741 der zee die daer tusschen gheuallen die
 31742 maken wijnden diemen collaterael hiet als
 31743 dese noertoest zuytwest ende deser gelike
 31744 Item noch seggen sommige ander als beda
 31745 seyt dat die wint comet vten holen der aer-
 31746 den in deser manieren want die lucht is
 31747 van glidender naturen ende daer om gaet si
 31748 daer van onder in die holen der aerden ende coem-
 31749 ter weder wt Ende wanneer dan dat een deel
 31750 gheern wt waer ende dat ander in so geual-
 31751 ter een kijf of een strijt. Ende die lucht
 31752 wort beroert ende daer coemt wijnt af ende
 31753 daer om hiet tconincrijc van cecilien dat rijc
 31754 der winden wantet also veel holen heeft
 31755 Die eerste reden der winninghe vanden
 31756 winden prijst ende loeft aristotiles in li-
 31757 bro metheorum dair hi seyt Datter twe
 31758 geslachten van wazemen sijn die welke
 31759 ouermits hetten vander aerden ontbon-
 31760 den werden die een wasem is vucht die
 31761 een materi is vanden reghen ende vanden
 31762 water ouermits meerre of mynre dickin-
 31763 ghe Die ander wazem is droghe ende is
 31764 materi van allen winden waer af dat die
 31765 wint coemt of hoe dat hi gewonnen wort
 31766 dat is ymmer openbaer dat hi bouen al-
 31767 le dinghen beroerlic is ende is altoes
 31768 onledich ende doende so nv ghens soe
 31769 nv herwaert inder luchten lopende en-
 31770 de maect tempeest ende onweder inder
 31771 zee ende doet die scepen breken in dye
 31772 zee | ende als hi ghetempert is inder
 31773 zee ende in anderen wateren | soe stuert
 31774 hy dye scepen te lande ende ter hauen
 31775 daer die stuerman begeert te wesen Item

31776 die wijnt doet die zee heffen ende brullen
 31777 ende die noerden wint want hi cout ende dro-
 31778 ghe is so is hi seer suuerende | die wol-
 31779 ken ende die reghenen ende veriaechtse ende
 31780 maect die claer ende also maect die zuden
 31781 wint sijn werken contrari | want hi heet
 31782 ende vucht is Item wanneer dat den wijn-
 31783 de yet teghen geset wort dat hem inden
 31784 wege staet daer thoent hi sijn starcheyt
 31785 want hi werpt onderwijlen husen ende
 31786 bomen mitter wortelen mit allen daer
 31787 neder als ysidorus seyt daer om dat hy
 31788 starck ende machtich is Item die selue
 31789 seyt dat sijn craft also groot is dat hi niet
 31790 alleen steenroetsen ende bomen daer neder
 31791 werpt mer hi bedroeft ende beroert den he-
 31792 mel ende die aerde ende alle die zeen Item
 31793 die wint verteert oueruloedige humoren
 31794 ende wischt af die onreynicheden want die
 31795 weggen die vule ende glaet sijn vanden re-
 31796 gen die maect hi droge ende schoen ouer-
 31797 mits sinen blasen Item die ghetemperde
 31798 blasinghe des wijnts verwecket dat viere
 31799 ende die vlamme ende is die blasinghe alte
 31800 groot so lescht hi dat viere ende die vlam-
 31801 me Item die wint is onsenlic in sinen
 31802 opganck ende verborghen | mer alleyns-
 31803 ken ouermits vergaderinge der wasem-
 31804 liker delen inder luchten is hi die meer-
 31805 ringhe ontfanghende ende thoent hem sel-
 31806 uen | ende daer om seytmen in libro meth-
 31807 ororum Det¹² die wijnden wanneer dat si op
 31808 gaen vander aerden cranck sijn mer nae
 31809 werden si starck om datter wasemen also
 31810 veel sijn die na inder luchten gemenich-
 31811 foudicht werden ende vergadert Item die
 31812 wint wort ront om beroert ende crom want
 31813 die wazem dye eerst opwaert climt wort
 31814 nne¹³ gebuycht inden omganc der aerden
 31815 ende daer om is die beroeringe crom en-

31816 de omsweruelich Item die stotinghe des
 31817 wijndts licht die stroen ende die cauen op
 31818 ende scheyfelt die asschen ende dye puluer
 31819 vander aerden ende die wint gaet in allen
 31820 holen ende gaten der aerden die openach-
 31821 tich sijn ende die wint maect beroeringhe
 31822 der aerden vanden wijnde die binnen der
 31823 aerden besloten is ende beroert inden bu-
 31824 ke der aerden ende als hi daer also be-
 31825 roert wert soe coemter een aerdtbeuin-
 31826 ghe als aristotiles seyt want die wint luuct
 31827 also wel die sweetgaten op vander aer-
 31828 den als vanden lichaem | ende doerschiet
 31829 die binnenste der aerden ouermits der
 31830 aerden sijnre subtilicheyt ende ouermits
 31831 sijnre binnen slutinghe so gaet hi in dye
 31832 waterige delen ende maect int ouerste
 31833 des waters goluen ende een opheffin-
 31834 ghe mit veel scuymen ende maect een gro-
 31835 te ongelikicheyt int ouerste vanden wa-
 31836 ter want hier ist hoghe ende daer ist laghe
 31837 na dien dat die vnden gangen want en-
 31838 dede die hortinge ende stotinghe vanden
 31839 wijnde twater soude bouen al effen wesen
 31840 ende slecht als ysidorus seyt Item die wasem
 31841 die windich is ende die vander spisen ende van-
 31842 den dranc gescheyden ende ontbonden wert
 31843 of vanden anderen humoren ouermits
 31844 cracht der hetten brengt hi den lichame ve-
 31845 le passien in want als die wint inder magen
 31846 ende inden darmen of bouen int onderscot beslo-
 31847 ten is doet den mensch grote pijn ten si
 31848 dattet beneden mit dreten ende bouen mit rus-
 31849 pinge gelost wert ende die luden laden daer
 31850 dicwijle twater af of tlichaem hefter af
 31851 ende si krijgen dat voeteuel daer af ende deser
 31852 gelijc ende maect inden oren oec een ruuschin-
 31853 ge ende een tutinge waer af dattet horen
 31854 daer af gequetst wort
 31855 Dat iij. capitel vanden xij. winden

31856 ¹⁴Der wijnden sijn xij. vanden welken
 31857 die vier principael sijn als oest zu-
 31858 den west ende noerden ende viij. collaterael
 31859 als zuyt oest | oest zuyt oest | zuyt west
 31860 west zuyt west etcetera ende alsoe voert ende
 31861 die eerste wint vanden vier principalen
 31862 wort gehieten subsolanus die welke op
 31863 gaet recht int oesten tusschen noerden
 31864 ende tzuden te midswegen ende daer coemt
 31865 onderwilen grote stotinge van wijnden
 31866 inder luchten van wederslaninge der aerden
 31867 ende des waters ende wort een oesten wint
 31868 wt den water diemen subsolanus hiet dat
 31869 is die gheboren is onder der sonnen. want
 31870 hi wort gewonnen sub torrida sona | dat
 31871 is onder tlant dat onwoensaemlic is onder
 31872 welc lant die zon altoes opgaet Item
 31873 die oesten wint heeft twe collaterael Col-
 31874 laterael dat is die aent oest of aent zu-
 31875 den hangt als zuutoest of noertwest ende
 31876 deser gelijc daer om seyt hi die wint heeft
 31877 twe collaterael als vulturnum ten noerden-
 31878 waert ende heeft eorum ten zudenwaert ende si
 31879 mogen in desen veerse gehouden werden
 31880 Sunt subsolanus vulturnus et eurus eoy | de-
 31881 se wijnden sijn heet ende droge | si sijn he-
 31882 te want si lange onder die sonne merren ende
 31883 si sijn droghe want die oerstesche ¹⁵ zee is
 31884 seer verre van ons want eer dat die oesten
 31885 wint tot ons gecomen kan so wat hi heeft
 31886 vander vuchtigher humoren dat wort alte-
 31887 mael verteert vander hetten der sonnen die
 31888 oesten wint is inder hetten ghetempert mer
 31889 wanneer dat hi neyght ten noerden so droe-
 31890 get hi alle dingen mer wanneer dat hi ney-
 31891 get ten zuden so maect hi wolken Item
 31892 die winden vten oesten sijn gesont inden
 31893 opganc der sonnen want si comen vander luch-
 31894 ten die getempert ende gesubtijlt is | want
 31895 als die selue seyt In oestlant is die lucht

31896 claar ende een luttel droge ende getempert
 31897 tusschen heten ende vuchten want alsulken
 31898 wint maect die wateren claar ende gheeft
 31899 hem zoeten smake want die oesten winden be-
 31900 hoeden die lichamen in gesontheyden om die
 31901 getempertheyt sijnre qualiteyten ende dair
 31902 om is int oestlant oueruloedicheyt van
 31903 vruchten ende van bloemen meer dan int noer-
 31904 den of int westen Item dye wateren vloyen
 31905 teghen dat oeste ende gaen in die oester zee
 31906 die sijn beter gesonder ende claerre dan ander
 31907 wateren want si werden gesubtijlt ende ghe-
 31908 suuert vanden wederslach der sonnen die van
 31909 oesten coemt Die ander principael wint is
 31910 faonius dat is westen ende gaet op recht
 31911 int weste tusschen dat noerden ende dat zuden
 31912 te midswegen effen Ende dese wint he-
 31913 uet twee collaterael als cyrcium ten noer-
 31914 denwaert ende hiet noertwest | ende se-
 31915 phirum ten zudenwaert dat is zuytwes-
 31916 ten wint ende werden in desen veers ge-
 31917 houden Circius occasu zephirusque fa-
 31918 uonius afflant Dese westen wijnt ont-
 31919 bijndt des winters die grasen ende brengt
 31920 die bloemen voert dese wint is ghetem-
 31921 pert cout ende vucht hi is cout want dye
 31922 zon en duert niet langhe int westen en-
 31923 de hi coemt tot ons eer dat hi vanden ra-
 31924 dien der sonnen beghint te warmen Item
 31925 die westen wijnden sijn gesontste int eyn-
 31926 de vanden daghe ende oec ghetemper-
 31927 ste want die zon subtijlt die wijnden en-
 31928 de puertse dan int west als si vastelic onder
 31929 bestaet te gaen ende want die gene die int
 31930 weste wonen gene getemperde lucht en
 31931 hebben volcomelic daer om is haer water
 31932 wandelbaer ende droeue | daer om dat
 31933 die wint inden beghinselen vanden dage
 31934 niet verduut en wort mitten radien der son-
 31935 nen want int beghin vanden daghe is

31936 die wint daer alte cout | ende des auonts
 31937 wort hi warm om der sonnen wil int wes-
 31938 te als constantinus seyt Die derde principael
 31939 wint is auster dat is zuden ende gaet recht
 31940 te midswegen op int zuden tusschen dat
 31941 oest ende dat west vander seluer saken dat die
 31942 eerste wijnde deden ende heeft twe colla-
 31943 terael wijnden als nothum ten oestenwaert
 31944 ende affricum ten westenwaert ende werden
 31945 in desen vaers gehouden | atque die me-
 31946 dio nothus eret et affricus austro Die zu-
 31947 den wint is heet ende droge blickende ende
 31948 maect die lucht dicke ende voedt neuelen
 31949 ende ouermits sijre hetten opent hi dye
 31950 sweetgaten ende ouermits sijre vuchtich-
 31951 eyt menichfoudicht hi die reghenen als
 31952 ysidorus seyt ende maect tempeest inder zee
 31953 want hi blaest vanden leghen op als be-
 31954 da seyt Hi opent die gateren vanden li-
 31955 chaem ende becommert dye sielike craften
 31956 ende maect die swaricheyt inden lichaem
 31957 als ypocras seyt Item die zuden winde be-
 31958 swaren dat horen ende maken die oghen
 31959 doncker ende beswaren thoef etcetera Item
 31960 die wijnden die vten zuden comen ont-
 31961 bijnden die humoren van binnen ende bren-
 31962 ghense buten ende maken swaricheyt des
 31963 sins ende corrumperen die hetten ende maken
 31964 suucten als tvoeteuel ende beroert crou-
 31965 winge ende vallende euelen ende scarpe
 31966 coertsen Dese wijnt gaet op bijden po-
 31967 lum antharticum recht teghen dat noer-
 31968 den ouer welc lant om sijn grote cout-
 31969 heyt onwoensam is want het is natuer-
 31970 liken cout ende droghe als dat noerden is
 31971 Item cyperen wort hete ende vucht ghe-
 31972 uonden ende als hi dan weyete ende die lucht
 31973 vervult is mitten voerscreuen wasem wort dye
 31974 lucht gescheyden in regen Item ysidorus seyt dat
 31975 die zuden wint veel goeder proprietey-

31976 ten heeft want hi is morwe ende is mor-
 31977 wende hete ende vucht ende gheeft reghen
 31978 ende douwe ende opent die gaten der aerden ende
 31979 brengt vruchten ende zaet voert ende voetze
 31980 ende meerretse ende vernuwet dat ouerste van-
 31981 der aerden mit cruden ende mit grazen ende
 31982 verwandelt die oude vederen ende plumen
 31983 inden voghelen ende ontbijndt die coude
 31984 humoren die inden liue gefiltert leggen
 31985 ende doet die mensche wt sweten die ouer-
 31986 uloedige vuchticheyt ende wtwasemen ende
 31987 doet die crupende wormen wt der aerden co-
 31988 men Item die vierde principael wint is
 31989 boreas die opgaet onder polo artico recht
 31990 midzen int noerden tegen dat zuden | ende om
 31991 der seluer saken wil dat die voerscreuen wijnden
 31992 deden ende heeft dese collaterael als aqui-
 31993 lonen ten westenwaert ende thorum ten oes-
 31994 tenwaert ende si werden gehouden bi desen
 31995 veers Et boreas aquilo veniunt et thorus
 31996 ab artho Ysidorus seyt Dat dese wijnt co-
 31997 met op wt waterigen beroeren ende bedwon-
 31998 gen steden om dat hi also verre vanden cirkel
 31999 der sonnen is ende vanden hogen gheberchten
 32000 vten welken hi tot ons coemt ende want wt
 32001 dien steden die wazemen niet ontbonden en
 32002 moghen werden om die grote beuriesinghe
 32003 maect hi dye lucht claer ende die sterft ende
 32004 die siecten die van zuden comen dye verdruct
 32005 hi ende verdrijft als ysidorus seyt Die starckich-
 32006 eyt sijre couden bedwingt dat ouerste van-
 32007 den landen ende vanden wateren ende verandert-
 32008 se ende verkeertse nv in die gedaente van yse
 32009 ende nv in die ghedaente van cristal na dat
 32010 die hardicheyt cleyn of groot is dese iij.
 32011 wijnden want si cout ende droge sijn so verhar-
 32012 den si die lichamen ende sluten die sweetga-
 32013 ten ende sueren die humoren ende si maken
 32014 die geesten ende de sinnen subtijl ende doen hul-
 32015 pe totter verduwinge ende conforteren die

32016 craft die daer houdende is ende maect dye
 32017 ongesonde lucht ghesont ende vermeerret
 32018 die verduwelike craft waer af dat aristotiles
 32019 seyt libro iij. Dat inder ontfangenis eens
 32020 kints ist alsoe dat die wijnt noerdelic is
 32021 so sal dat kint alst geboren wert een knecht-
 32022 ken wesen | ende also verkeert is die wint zu-
 32023 delic so salt een meysken wesen Item con-
 32024 stantinus seyt int vijfte boeke int seuende
 32025 capitel Dat die noerden wint trect die qua-
 32026 de humoren na hem ende beletse dat si inder
 32027 ander leden niet lopen en sullen mer noch-
 32028 tans maect hi hoestinghe om die droech-
 32029 heyt der borsten ende maect scarpicheyt der
 32030 aerden ende der lichamen ende ouermits
 32031 sijre coutheyt ende droecheyt slaet hi die
 32032 zenen ende trectse te hope ende bijtse | daer
 32033 om hindert hi die leden dat si niet werken
 32034 en moghen ende corruppeertse ende hi ver-
 32035 barnt ende verdroecht die wijngaerden die
 32036 daer dragende sijn ende hi beroeft die cru-
 32037 den ende die bomen van hare groylicheyt
 32038 ende verdroecht die humoren binnen ende bu-
 32039 ten ende hi is den ptisicis dat is den ghe-
 32040 nen die ptisic sijn deerlic | want ouermits
 32041 sijre droecheyt scoert hi die longhen ende
 32042 vlcereertse als galienus seyt Dye noerden
 32043 wint is coude ende droghe ende is comende
 32044 wt enen engen lande of hoeke tot een-
 32045 re rumer luchten ende al dunnende maect
 32046 hi die lucht subtyl ende droghe ende beurie-
 32047 sende brengt hi dye vuchte delen alsoe
 32048 wel der aerden als des waters bouen te
 32049 samen int pleyn des aertrijcs ende des
 32050 waters waer om dat dese wint aquilo ge-
 32051 hieten wort dat is noerden want aquilo
 32052 dat is properlic te segghen quasi aquas
 32053 ligans dat is in duytsche wateren bijn-
 32054 dende als ysidorus seyt
 32055 Dat v. capitel vande wolken

32056 **16** NVbes dat is een wolke ende is een im-
 32057 pressi dat is een indruckinghe of
 32058 een inprentinghe of teykeninghe die inder
 32059 luchten ghemaect is van veel wazemen
 32060 int middel onderscot der luchten verga-
 32061 dert ende dick gemaect in enen alre min-
 32062 sten lichaem vander coutheyt der stede
 32063 waer af dat die wolke is een ghemeyn
 32064 materi totten snee totten regen ende totten
 32065 hagel etcetera Item die wolke wort aldus
 32066 gewonnen want die hemelsche lucht ouer-
 32067 mits hare cracht so trect si tot haer alte
 32068 subtiliken die wasemlike delen des wa-
 32069 ters ende der aerden verterende haer sub-
 32070 tijlste delen ende datter ouerloept dicken-
 32071 de verkeert hi in wolken als ysidorus seyt Nu-
 32072 bes is een dickicheyt der luchten die te sa-
 32073 men gecloot is ende gewonden vander aen-
 32074 treckinge der wazemen ende der roken van-
 32075 der aerden ende vander zee Item die substan-
 32076 ci vander wolken wort beroert inden omloop
 32077 ghens ende herwaert vander lichticheyt der
 32078 luchten ende vander stotinghe der wijnden
 32079 ende vander hetten die besloten is in die hol-
 32080 licheyt des buucs vander wolken Item die
 32081 wolke is natuerliken hol ter manieren
 32082 van eenre spongien open ende daer om ont-
 32083 faet si lichteliken die inpressi der hemel-
 32084 scher lichamen ende daer om als die zon
 32085 en wech getogen is so thoent die wol-
 32086 ke menigerhande formen ende verwen alst
 32087 openbaert inden hemelschen boge die
 32088 welke anders niet en is dan een wolke
 32089 die douwende is in wes substanci meni-
 32090 gerhande form coemt ouermits die ra-
 32091 die der sonnen Item die wolke is bin-
 32092 nen hol ende ouermits hare sceppenis
 32093 mitten spera des hemels den welcken
 32094 si genaect is buten ront ende verheuen mer
 32095 vander siden en heeft si gheen gesette

32096 form of figuer | want als die een wolke
 32097 aen die ander coemt mitter siden so wor-
 32098 den sijs eens inder figuren als beda seyt
 32099 Item die wolke ouermits die lichticheyt
 32100 hare substancien so is si beroerlic opwaert
 32101 ende na dien datse die wint seer stoot of
 32102 meckelijck daer na loept si snelliken of
 32103 traechliken voert ende hoe dat si wt puer-
 32104 re ende subtijlre wasemen gemaect is hoe
 32105 dat si die verlichtinge der sonliker radi-
 32106 en meer vernemende is ende ouermirs¹⁷ ha-
 32107 re doerschijnlicheyt is si den licht doer-
 32108 gaende ten waer dat haer substanci inder
 32109 luchten van alte grouen wazemen ende ro-
 32110 ken te samen vergadert waer want dan is
 32111 die wolc doncker ende want si dan tnschen¹⁸
 32112 ons ende der sonnen hangt so beneemt si
 32113 dat schijnsel der sonnen opter aerden dat
 32114 wi die zon niet sien en moghen want als
 32115 die zon seer heet schijnt inden bouwe ende
 32116 in anderen tiden so is die wolke den mey-
 32117 ers ende den wandelaers een mitigatijf
 32118 dat is een saftinghe Item die wolke als
 32119 die gescheyden is ouermits hetten der
 32120 sonnen soe maect si een wtstortinge van
 32121 regen vanden welken dat aertrijc vrucht-
 32122 baer wort ende brengt gras ende zaet wt
 32123 der aerden Item want si also meer tot al-
 32124 len dingen die inder luchten ghewonnen
 32125 werden een moeder is ende eenrehande ghe-
 32126 meyn materie so is si ouerseyndende van
 32127 hare substancien menigerhande dinghen
 32128 vter aerden twelc openbaer is want nv re-
 32129 genet nv haghelet nv snuwet nv blix-
 32130 met ende nv donret Item die wolke die te
 32131 samen vergadert is vanden souten wateren
 32132 der zee ende si hengt¹⁹ int hoge tegen der son-
 32133 nen so is si verkerende alle die souticheyt
 32134 ende die bitterheyt des waters vander zee
 32135 dat in die lucht getogen is in zueticheden

32136 ouermits hulpe der hemelscher hetten
 32137 want si trect dat beghin vander zee | ende te
 32138 lesten als die wolke gepuert is vander
 32139 sonnen so en smaect si noch en voelt die
 32140 bitterheyt vander zee niet Item die wolke
 32141 als si ontbonden is ende verkeert in reghen
 32142 so is si den lande nut mer wanneer dat si
 32143 resoluteert in winde soe is si den lande
 32144 quaet want dan maect si grote tempeest
 32145 inder zee ende opten lande Item die wolke
 32146 als si sonderlinghe hoghe hangt inder
 32147 luchten so schijntse of si den hemel al vast
 32148 bij waer mer dat en is niet mer si ons ende
 32149 der aerden in geenre gelikenis veel naer-
 32150 re is Item die omlopinge ende wriuinghe
 32151 der wolken brengt dicwijle blixeminge
 32152 ende donre in Item vten winde die beslo-
 32153 ten is inder hollicheyt der wolken wort
 32154 dicwile een haestelic scoringe der delen
 32155 vander wolken ende van dier haesteliker scho-
 32156 ringhe wort een donreslach Item so wan-
 32157 neer een aentreckinghe wort der corrup-
 32158 peerder wazemen van broeken of van vuli-
 32159 ken of anderen dingen so coemt inder sub-
 32160 stancien der wolken van hare incorpore-
 32161 ringhe ende een grote sterfste²⁰ of corrupci
 32162 onder die menschen of onder die beesten.
 32163 Item hoe dat die wolke der aerden naerre is
 32164 ende vanden hemel varder is hoe dat si ons
 32165 meerre dunct wesen want als die wolke
 32166 alre meest is ende bijden hemel is hoe dat
 32167 si minre schijnt te wesen ende dye recht
 32168 cleyn is in haer seluen als si bijder aerden
 32169 is so schijnt si alte sonderlinge groot te
 32170 wesen als beda seyt Item een wolke dye
 32171 gecomen is van droghen ende windighen wa-
 32172 semen der sonnen pleecht bedriechlic te
 32173 wesen want si beteykent nat weder mer int
 32174 eynde sonder wint so en onbijnt si niet Item
 32175 een regenachtige wolke ist dat si haeste-

32176 lic ende te gader ter aerden valt is deer-
 32177 lic want si verdrenct haer mer ist dat si al-
 32178 leyncsken al drupende neder valt so is si
 32179 den coern nut ende oerbaerlic Item die wol-
 32180 ke maect die aerde dicwyl nat mit dro-
 32181 pelen mer al nettende verteert si hair seluen
 32182 want wanneer dat si ander dingen nat maect
 32183 ende vuchticht so verderft si haer seluen o-
 32184 uermits dat si gescheyden ende ontbonden
 32185 wert als gregorius seyt Item so wanneer
 32186 dat die een wolke der ander teghen coemt
 32187 ²¹so maect si tempeest ende onweder inder luchten
 32188 Dat vi. capitel vanden regenboech
 32189 YRis dat is een regbenboghe²² ende is
 32190 een inpressi of een teykeninge die
 32191 gecomen is wt eenre douwender hoel-
 32192 re wolken die bereydt is totten reghen
 32193 in oneyndeliken dropelen als in enen spie-
 32194 ghel wederschinende hebbende een fi-
 32195 guer van enen hantboghe wtgheuende
 32196 menigerhande verwen die ghecomen
 32197 sijn vanden radien der sonnen of der ma-
 32198 nen mer vanden radien coemt hi selden
 32199 want mer tweweruen in l. iaren als aris-
 32200 totiles seyt Item die hemelsche boge
 32201 is een waterige wolke die doerschieten-
 32202 de is ende doergaende alle sijn delen mitten
 32203 radien der sonnen als marcianus seyt de-
 32204 se hemelsche boge buycht int ouerste van-
 32205 den wolken crom opwaert gaende boechs
 32206 gewise ende in beyden eynden gaet hi ter
 32207 aerden mit hoernen als ysidorus seyt Item
 32208 in desen boghe sijn sommige dingen dye
 32209 tot sijnre winninge behoren ende sommige
 32210 tot sijnre gedaenten of formen ende sommi-
 32211 ghe tot sijnre virtuten ende werckinge Item
 32212 als tot sijnre winninge wort aengesien
 32213 ende gemerct dat sijn substanci wort gewon-
 32214 nen ende coemt douwelic ende regenich van-
 32215 der wederblickinge ende ombueghinghe

32216 der sonliker radien te gader Item dat die
 32217 regenboghe die son altoes aensiet mit
 32218 vollen aensicht ende weder aengesien
 32219 wort vander sonnen recht tegen hem gheset
 32220 Item want die regenboghe vander aer-
 32221 den totten hemel toe ront op geheuen
 32222 wort ghelijc enen cirkel want hi slaet die
 32223 aerde mit twee hoernen ende raect den he-
 32224 mel mit sinen scheydel dat is mit sinen
 32225 hoechsten vanden omganghe die welke
 32226 hoe dat hi meer mede treckende verdruct
 32227 wert hoe hy meer inder medevueringhe
 32228 wt gestrect werdt ende werdt op ghehe-
 32229 uen in eenre figuren van enen cirkel ende
 32230 is ront ende doerschinich ende menich-
 32231 foudich inder verwen ende is eenlic e-
 32232 nich want inden reghen boghe weder-
 32233 schinen veel ghedaenten ende formen die
 32234 hem tegen geset sijn recht contrari om
 32235 sijnre doerschijnlicheyt ende daer om schi-
 32236 net die boghe gheuerwet te wesen want
 32237 als beda seyt so trect hi die verwen na hem
 32238 vten viere elementen want die ghedaen-
 32239 ten ende die formen vanden vier elementen
 32240 schinen in hem als in enen spiegel. want
 32241 vanden viere grijpt hi een rode verwe
 32242 int ouerste ende vander aerden neemt hi een
 32243 groene verwe int laechste Ende vander
 32244 luchten een melkighe verwe ende vanden
 32245 water een gheelachtige verwe int mid-
 32246 del | als beda seyt Dese verwen sijn te sa-
 32247 men geordineert ende geuoecht ende naden
 32248 filosofhen heeft hi noch veel ander
 32249 verwen onder die welke den sin swaer is
 32250 te onderscheyden ende te onderkennen ende
 32251 daer om seyt die filosoeph Dat gheen
 32252 maelre en kan desen boge ghemaken of
 32253 geuisieren Item aristotiles seyt dat die verwe
 32254 vanden regenboge is een wederslach der ra-
 32255 dien die weder om kerende is totten wa-

32256 sem die den wolken contrari is als dat
 32257 licht of die claerheyte wederschinende in-
 32258 den water wederschijnt inden wanden tot
 32259 hem wederkerende is ende want die boghe niet
 32260 gesien en werdet dan des daechs bijden
 32261 radien der sonnen of bijder radien der ma-
 32262 nen des nachts so wort dat gesicht van hem
 32263 belet of om die donckerheyte der luchten
 32264 of om cranckicheyte des gesichts of om
 32265 die dickicheyte der wolken welke wol-
 32266 ke die verlichtinge der radien wederstaen-
 32267 de is ende inden regenachtigen tiden wort
 32268 hi gesien want dan wort die oueruloedich-
 32269 eyte des wasems die gedwongen ende ge-
 32270 bonden is inden wolken gescheyden ende ont-
 32271 bonden ende daer wt coemt een cleyne dou-
 32272 winghe in die welke verlicht die radie die
 32273 hem teghen geset is ende wort een vorme
 32274 vanden regenboghe want hi neemt meni-
 32275 gerhande verwen vander menigerhan-
 32276 dicheyte des wazems inden welken die ra-
 32277 die schijnt als aristotiles seyt Item als nae
 32278 sijnre virtuten ende werckinge soe tempert
 32279 hi die hetten der sonnen om dies wil dat hi
 32280 daer tusschen geset is ende ouermits sijn-
 32281 re scheydinghe dat hi in regen ende in dou-
 32282 we verkeert wort so doet hi dat aertrijck
 32283 vruchtbaer werden ende ouermits sijnre fi-
 32284 guren ende om dye menigerhandicheyte der
 32285 verwen maect hi die ouerste als die he-
 32286 melen scoen ende versciertse ende teykent dye
 32287 heerscappe der vuchticheyte inder luchten
 32288 Ende daer om en sal hi niet openbaren voer-
 32289 den oerdel in xl. iaren als beda seyt ende
 32290 die meester inder hystorien ende dat sal een
 32291 teyken der droeginghe wesen ende dat die
 32292 elementen gebreken sullen als die selue
 32293 seyt ende beteykent vrede ende eendrachtich-
 32294 eyte tusschen god ende der werelt ende boet-
 32295 scapt ende bewijst bijden voerleden vloet

32296 ²³ datmen diluui hiet te wesen dat godlic
 32297 oerdel dattet dan toe comen sal. Item
 32298 die regenboghe bewijst oec in wat ste-
 32299 den des hemels die zon is want hi en
 32300 is nimmermeer aen die side daer die zon
 32301 is mer altoes tegen die zon want is dye
 32302 zon int zuden so is die boghe int noer-
 32303 den mer hi en openbaert nimmermeer
 32304 int zuden als beda seyt. Ende aristotiles seyt
 32305 oec ten waer alte selden des nachts als
 32306 die maen vol waer ende dat en geualt mer
 32307 tweweruen in vijftich iaren seyt beda ende
 32308 aristotiles voer etcetera
 32309 Dat vij. capitel vanden douwe
 32310 ²⁴ ROs dat is douwe ende is een inpres-
 32311 si die van couden ende vuchten waze-
 32312 men geworden is ende vergadert int lichaem
 32313 der wolken int nederste deel des middel-
 32314 sten onderscots mit cleyne couden tegen
 32315 lopende Item aristotiles seyt dat die douwe
 32316 niet en wort dan als die zuden wint wayet
 32317 want douwe is cleyne regen ende reghen dat
 32318 is veel douwinge ende grote want die zu-
 32319 delike wint maect douwe ouermits sijn-
 32320 re vuchticheyte welke vuchticheyte die
 32321 noerden wint leet mit sijnre droecheyte ende
 32322 dwingt ende druct mit sijnre groter cout-
 32323 cheyte. Item die maen inprent der luchten ha-
 32324 re vuchticheyte ende is een sake dat die dou-
 32325 we inder luchten coemt waer af dat ambrosius
 32326 seyt ende hiet die maen moeder des dou-
 32327 wes want hi des nachts mitter craft der
 32328 manen inder luchten eerst sijn beghin hey-
 32329 meliken neemt ende na coemt hi onuoeli-
 32330 ken neder op die cruden ende op die gra-
 32331 sen ende sprayt hem soeteliken ouer alle die
 32332 aerde ende hi gheeft den cruden ende den bo-
 32333 men craft ende virtuut ende dat die daech-
 32334 lisch hetten verterende ende al drogende neder
 32335 heeft doen bughen dat heeft die nach-

32336 telike douwe weder gericht ende opghe-
 32337 heuen Item int ouerste vanden cruden
 32338 vergadert hi hem alleynsken droepelen Item
 32339 dye douwe en lijdt die hetten der sonnen
 32340 niet want hi wort haestelic gescheyden als
 32341 die zon op hem coemt ende vergaet te mael
 32342 mer sijn virtuuut die hi inder luchten ghe-
 32343 druct heeft en laet hi niet after mer si bli-
 32344 uet inden cruden ende inden zaden ende al is dat
 32345 sake dat die douwe eenrehande lucht-
 32346 ghe substanci is ende in haer seluen alre sub-
 32347 tijlste inden begripe van haren ouersten noch-
 32348 tans is hi wonderliken werkelic in sijn-
 32349 re virtuten want hi maket die aerde dron-
 32350 ken ende vruchtbaer ende soet ende maect dat
 32351 morch inden granen of coernen wijt²⁵ ende
 32352 meerretet ende doet die woesteren ende dye
 32353 mosselen wassen inder zee ende sonderlinge
 32354 die douwe vander leynten want in die leynt-
 32355 ten so luuct hair die woesler²⁶ des nachts
 32356 op tegen den douwe | ende alleynsken als
 32357 hi neder coemt so ontfaet si den douwe
 32358 ende so wordt si geuoedt ende gesaedt ende
 32359 maecten vet ende ouermits dat hem den dou-
 32360 we also mengt mitten vissche so wint hi
 32361 perlen ende preciose gemmen Ende hoe dat
 32362 die perle edelre is hoe dat si witter is ende
 32363 meerre als gheseyt wort int boeke van-
 32364 den gemmen ende ic meyn hoe dat si witter
 32365 ende meerre is hoe dat si edelre is dat sluyt
 32366 bat Item die douwe voedt die iongen van-
 32367 den rauen also lange als si wit bliuen ter
 32368 tijt toe dat si bestaen swart te werden als
 32369 gregorius seyt Item die douwe tempert die
 32370 lucht weder die des daechs seer onghe-
 32371 tempert gheweest heuet Ende ist dat die
 32372 lucht alte seer gedunt is so dicketse die
 32373 douwe weder ende maectse ghetempert ende
 32374 middelbaer dicke als albnmase²⁷ seyt
 32375 Item die douwe verdruct die cracht des

32376 venijns inden venijnden dyeren ende dwijn-
 32377 ghetse dat hem des nachts niet also wide
 32378 en sprayt of alsoe crachtich is als des
 32379 daechs want die serpente die inden cru-
 32380 den sculen die en quetsen die luden niet
 32381 half so seer die dan ouer die cruden ende gra-
 32382 sen gaen also lange als die douwe inden
 32383 cruden of daer op is Item die douwe al
 32384 schijnt hi al onsmakelic als water noch-
 32385 tans is hi zuet ende weke ripende inder
 32386 craften ende in sinen wercken ende maect die
 32387 cruden ripe ende die bloemen ende doetse
 32388 werken want vanden hemelschen douwe
 32389 so coemt hoenich inden bloemen in sommi-
 32390 ghe landen van grieken ende oec coemt on-
 32391 derwilen inden bloemen manna inden sel-
 32392 uen lande van grieken als geseyt wort in
 32393 plateario Item die douwe die gewonnen
 32394 is in corruppeerder luchten die wort ge-
 32395 corruppeert vander corrupperinge der ste-
 32396 de ende dan corruppeert die douwe voert
 32397 daer hi op valt want alsulken douwe ve-
 32398 nijnt die teder bloemkens ende oec dat nu-
 32399 we coern inden velde wanneer dattet noch
 32400 inden aern is | als gregorius seyt ende alsulke
 32401 corrupperinge hieten die luden gemeenli-
 32402 ke die rode | als si segghen die rode is in-
 32403 den weyte ende hietmen in latine aurugo of
 32404 rubigo ende hi seyt dat rubigo is wanneer
 32405 de thedere aern vanden weyte geslaghen
 32406 werden vanden deerliken douwe ende als si ver-
 32407 keert werden in rootheyden of in vuytre
 32408 swarticheyt ende dese suucte verderft alle in
 32409 stoppelen ende in hoye also seer dat si nut
 32410 en sijn noch inder spisen noch inder mes-
 32411 sen
 32412 Dat viij. capitel vande reghene
 32413 ²⁸PLuuaia is een inpressi of een inpre-
 32414 tinge die vergadert is inden wolken van veel
 32415 couder ende vuchter wasemen oueruloyende

32416 inder grootheyt ende inder substancien bi
 32417 dat die douwe is ende vercoudt ende vuch-
 32418 ticht veel meer dan die douwe ende die ro-
 32419 ken die op wazemende sijn vanden wa-
 32420 ter ende vander aerden ouermits die he-
 32421 melsche hetten werden aen gehaelt tot-
 32422 ten leechsten deel des middelsten onder-
 32423 scots der luchten ende daer werden si dicke ge-
 32424 maect inder coutheyt der stede Dair na
 32425 als die hetten die vuchticheyt ontbijnden-
 32426 de is ende niet altermael verterende so werden
 32427 die roken alleynsken dropelen geschey-
 32428 den ende ontbonden in regen ende in water
 32429 als beda seyt Item hoe dat die wolke vten
 32430 welken die regen coemt verder vander
 32431 aerden is ende den hemel naerre is hoe dat
 32432 die reghen soeter is Ende hoe dat hi mit
 32433 graceliker dropen neder coemt ende hoe dat
 32434 die wolke der aerden naerre is hoe dat
 32435 die regen harder ende geweldeliker neder
 32436 coemt ende mit meerren dropelen Item
 32437 die winden die opter zee lopen ghens ende
 32438 weder vergaderen veel humoren vander
 32439 coutheyt des waters welcke humoren
 32440 si mit hem op voeren inder luchten ende verke-
 32441 rense inder materien van regen ende wanneer
 32442 datter veel is vander materien des regens
 32443 inder wolken ende dat die wolke dick ende starck
 32444 is so worter een inpressi vanden radien
 32445 op die wolke ende vander menichfoudich-
 32446 eyt ende vander brekinge der radien so wor-
 32447 ter een sterke hetten gewonnen teghen
 32448 die welke ouermits wes doecht si te les-
 32449 ten ontbonden wert in starken regen. want
 32450 wi sien dicwijle dat na eenre stekender het-
 32451 ten een groot regen coemt als beda seyt
 32452 Onderwijlen worter oec also groten win-
 32453 ninghe der hetten vter vergaderinge van-
 32454 den radien ende van haerre brekinge om-
 32455 trent den wolken dat die wasem bi na ver-

32456 barnt wert Ende vander groter verbarninge
 32457 verkeert wort in eenre roder verwen | ende
 32458 daer om wanen die gemeyn luden dattet
 32459 onderwijlen bloet reghent als aristotiles seit
 32460 Item dat reghenwater is seer stempen-
 32461 de ende dwingende ende daer om dwinget
 32462 ende stempet dat buyckeuel als constantinus
 32463 seyt nochtans is hi van subtijlre ende licher
 32464 substancien hebbende meer lichtiche-
 32465 den ende oec luchticheden der luchten dan
 32466 ander water ende daer om ist haestelic ver-
 32467 andert ende verkeert in qualitates opposi-
 32468 tas dat is in gedaenten of in dinghen
 32469 daer hi tegen geset is of die hem tegen
 32470 staen ende daer om vervulet lichtelic en-
 32471 de ontfaet corrupci dat is verderfnis als
 32472 constantinus seyt nochtans ist soeter ende smake-
 32473 liker dan ander wateren wanneer dattet
 32474 blijft in sijnre suuerheyt ende virtuten Item
 32475 ist dat dye regen getempert is in sijnre
 32476 qualiteyten ende quantiteyten ende der tijt
 32477 bequamelic so ist eweliken nut want het
 32478 maect die aerde vruchtbaer ende ist dat die
 32479 aerde veel spleten ende reten heeft die
 32480 sluyt hi toe ende saefticht die getempert-
 32481 heyt der hetten ende maect die lucht claer
 32482 ende doet die winden gaen sitten ende maect
 32483 die visschen vet ende helpt ende confortereert
 32484 die droge complexie als constantinus seyt ende ist
 32485 dat die regen quaet is ende ongetempert
 32486 in sinen qualiteyten dat is in allen sinen
 32487 stucken ende dat hi der tijt ende der stede on-
 32488 bequaem is so is hi altermael deerlic ende
 32489 quaet want so maect hi die weghe ende
 32490 dye toepaden diep ende slikachtich ende
 32491 maect veel onnuts graes ende veel onnut-
 32492 ter cruden ende verderft dat saet ende die vrucht
 32493 ende lescht die natuerlike hetten die inden
 32494 zaden is ende brengt veel dickicheden ende
 32495 donckerheyden inder luchten ende ondergrijpt

32496 die radien der sonnen ende belet ende becom-
 32497 mert die gene die arbeyden ende ploegen
 32498 souden ende die onnutte regen vertraecht oec
 32499 die ripinge vanden coern ende vanden vruch-
 32500 ten ende maect veel reumen ende lopinghe
 32501 vanden hoofde ende meerret alle vuchte
 32502 suucten ende hi maect onuruchtbaerheyt
 32503 ende hongher ende brengt sterft ende corrupci
 32504 inden beesten ende inden scapen want als die
 32505 grasen ende die weyden daer dye beesten in
 32506 gaen geuenijnt ende ghecorrumpeert sijn
 32507 so moeten die beesten die dat eten van no-
 32508 de sieke werden ende steruen als constantinus seyt
 32509 Dat ix. capitel van een dropele
 32510 ²⁹GVtta dat is een droepel ende is een
 32511 vuchte wasem die gescheyden is in ve-
 32512 le cleyne particulen dat is in cleynen deel-
 32513 kens Item die dropelen werden groet
 32514 inden dagen wanneer die hetten is ende
 32515 die delen der wolken gescheyden werden
 32516 die welke te voren dergadert ³⁰ waren ouer-
 32517 mits der couden als aristotiles seyt ende wan-
 32518 neer dat die hetten is inder luchten als die
 32519 coude toecoemt soe wort die beuriesin-
 32520 ghe des waters te snelre waer af dat a-
 32521 ristotiles seyt int boeke vanden dyeren
 32522 Dat die visschers warm water ghieten
 32523 op haer touwen op dat si te haesteliker
 32524 onder gaen sullen als si beuroeren sijn
 32525 ende een dropel hoe dat hi naerre der aer-
 32526 den is hoe dat hi grouer is ende also ver-
 32527 keert | ende sijn cleynicheyt ende sijn rondich-
 32528 eyt is ende wert alsoe langhe als hi inder
 32529 luchten is verre vander aerden als aristotiles
 32530 seyt Hi is vucht morwe ront doerschi-
 32531 nende lughtende ende maect dye aerde
 32532 droncken ende maect die zaden ende die gra-
 32533 sen vucht ende saefticht die grote bernende
 32534 hetten der luchten ende al ist dat hi seer
 32535 morwe is inder substancien nochtans doer-

32536 schiet hi enen steen ouermits dat hi al-
 32537 toes vallende is
 32538 Dat x. capitel van hijsel
 32539 ³¹PRuina dat is hijsel ende is een beuro-
 32540 ren wasem als aristotiles seyt of een inprent-
 32541 inghe die gecomen is wt couder ende
 32542 vuchter waseminghe die niet en is verga-
 32543 dert inden lichaem der wolken ende dye
 32544 beuroren is int middel onderscot der luchten
 32545 ouermits die coutheyt der stede ende des
 32546 tijts inden welken gheen deel der hetten en
 32547 is als aristotiles seyt want den hijsel geualt
 32548 een hardicheyt vander coude der stede
 32549 ende des tijts daer hi in ghemaect wort
 32550 want die coude vergadert ende trect die de-
 32551 len des wazems te samen ende maect die
 32552 substanci vander hijsel hart ende van gro-
 32553 ter coutheyt wort hi wit ende maect die
 32554 bomen ende die cruden daer hi op valt ver-
 32555 rot ende stinckende te lesten ende verbarntse
 32556 ende mit eenre cleyne radie der sonnen so
 32557 gaet hi en wech ende keert weder in dou-
 32558 we want die hijsel en is anders niet dan be-
 32559 uroren douwe als beda seyt want dye dou-
 32560 we nederuallende totter aerden ontfaet een
 32561 witte harde ende een coude ghedaente o-
 32562 uermits dien coutheyt vander nacht ende al-
 32563 so verkeert hem dye douwe int ouerste van
 32564 hem in eenre substancien van hijsel
 32565 Dat xi. capitel van hagel
 32566 ³²GRando dat is hagel ende als aristotiles
 32567 seyt | so is hagel een inprentinge die ge-
 32568 wonnen ende geworden is wt couder ende
 32569 vuchter wasem vander coutheyden ghe-
 32570 iaecht totten binnensten der wolken al om
 32571 staende ouermits den bouenganck des
 32572 warmens Item die haghel wort inden
 32573 wolken die verre vander aerden sijn als
 32574 die selue seyt ende daer om die sake der win-
 32575 ninghe is wasem die ontfanghen is in

32576 die hollicheyt der wolken die welke ge-
 32577 dict wort ouermits coutheyt der luchten
 32578 want die coude ende die vuchte delen die
 32579 de hetten der luchten scuwende sijn ont-
 32580 fangen hem seluen inden binnensten der wol-
 32581 ken ende als si den wasem daer vindende
 32582 sijn vergaderen si daer sijn delen ende be-
 32583 wronghelense daer in eenre substancien
 32584 van hagel ende daer om werden si dicwijlre
 32585 des somers dan des winters mer grote
 32586 hetten beneemt dat die hagelsteen niet
 32587 werden en mach want al scheydende dyen
 32588 wasem en laetse die delen te samen niet ver-
 32589 gadert werden ende also en ghehenghet
 32590 die grote coude oec niet des winters want
 32591 dan en is gheen hetten inder luchten dan
 32592 die vliende is ende die coude ontfaetse ende
 32593 grijptse binnen der wolken ende die cleyn-
 32594 ende ronde hagel coemt vanden ouersten ste-
 32595 den als aristotiles seyt Item die cleynich-
 32596 eyt ende die rondicheyt vanden hagel
 32597 coemt daer om dat si langhe marren in-
 32598 der luchten want om die langhe omweyn-
 32599 telinghe ende keringhe wert die haghel
 32600 ront gemaect ende vander hetten der luch-
 32601 ten die de waterige delen scheydende is
 32602 ende ontbijndende so wort die hagel ghe-
 32603 minret ende dat contrari valt wt der contra-
 32604 rier saken inden hagel die gemaect is niet
 32605 verre vander aerden Item die haghel be-
 32606 gheert ende slaet die aerde mit groter sto-
 32607 tinghe dye aerde druckende ouermits
 32608 die hetten diese scheydende is ende stroyt
 32609 haer ter manieren van soute int ouerste
 32610 vander aerden ende quetst dat coern die vruch-
 32611 ten ende die bloemen sonderlinge seer ende
 32612 dicker bij dage dan bij nacht coemt dye
 32613 hagel neder | wes reden is want die het-
 32614 ten die sdaechs is iaecht die vruchte³³ tot-
 32615 ten binnensten der wolken Item die cou-

32616 de ende droege noerdelike wint beuriest
 32617 ende dwingt die douwe die daer neder
 32618 gaende is vander luchten ende verkeert den
 32619 douwe in een substanci des hagels | als
 32620 beda seyt
 32621 Dat xij. capitel van snee
 32622 ³⁴Nix dat is snee ende is een inpressi
 32623 die geworden is van enen couden vuch-
 32624 ten wasem welke inpressi beuroeren is
 32625 int nederste deel des middelen onder-
 32626 scots int lichaem der wolken van eenre
 32627 middelbaerre coude bi dat die hijssel is
 32628 om die toemenghinghe der hetten in e-
 32629 nen deel welke hetten besloten in hare
 32630 substancien ende vluchs niet verwonnen van-
 32631 der coutheyt die dair omtrent is maect-
 32632 se haer substanci dunne ende morwe ont-
 32633 fangende een witticheyt inder verwen om
 32634 die victori der coutheyden int eynde | en-
 32635 de om die wtsprayinge ende stortinge der
 32636 delen vander wolken ende om die coude die
 32637 vercrant is vander hetten so wortet ghe-
 32638 broken in brede delen ter gelikenis een-
 32639 re scalen die gebroken is van crancker vir-
 32640 tuten ende starcten als aristotiles seyt snee
 32641 wort gewonnen in couder wolken noch-
 32642 tans in myn coutd dan daer die haghel
 32643 in ghewounen³⁵ wort | wortet snee gecon-
 32644 geleert ende beuroeren ende dat bewijst die
 32645 morwicheyt vanden snee | want als die
 32646 hetten ghemengt is mitten wolken so
 32647 verbiet si die delen dicke te werden ende
 32648 vergadert te werden Item dat snee is
 32649 harder ende drogher dan dat water is van
 32650 couden die dat dwingende is | mer het
 32651 is morwer dan die haghel vander toe-
 32652 menghinghe der hetten inden buke der
 32653 wolken ende het wort ghewit in sijn o-
 32654 uerste van sijnre coutheit die daer domi-
 32655 nerende ende bouengaende is tot cleyn-

32656 re hetten so wort dat snee in water gere-
 32657 solueert ende verkeert ende wort lichtelic ver-
 32658 wandelt also wel van sijnre hardichey-
 32659 den als van sijnre witticheden | ende als dat
 32660 snee een wijl tijts opter aerden marret so
 32661 wort die aerde vet | want ouermits sijnre
 32662 coutheyt so slutet die gaten der aerden
 32663 Ende als die hetten weder gecomen is tot-
 32664 ten binnensten vander wortelen ende der sa-
 32665 den so wort een aenhalinge der binnen-
 32666 ster humoren totten wortelen ende een ouer-
 32667 lopinge vter welker die aerde vet wert
 32668 want dat snee doot ende dunt die quade o-
 32669 ueruloedige cruden ende die goede cruden
 32670 voedet ende maectse vet Item tsnee decket
 32671 ende verhuudt die stinckige ende dreckighe
 32672 messen also lange alst niet ghesmouten is
 32673 ende het becommert ende belet oec die weghe
 32674 datmense niet gaen en mach Item beda
 32675 seyt dattet snee selden valt inder hogher
 32676 zee waer af dat dit die reden is want die
 32677 rokicheden vander zee die steeds wtulie-
 32678 gende sijn die werden gescheyfelt anter
 32679 vanden winden die daer wayen of eer dat
 32680 si gedict mogen werden in snee so werden
 32681 si gescheyden ende ontbonden in reghen
 32682 of in neuel Item snee gheeft den beesten
 32683 ende den dyeren groten hinder want het
 32684 dect daer si af leuen souden ende het melt
 32685 haer voetstappen want in dien tiden dat-
 32686 tet gesnijt is so werden die wilde beesten
 32687 vanden iagers gheuanghen sonder veel ar-
 32688 beyts Item het snijt gheern in hoghen ste-
 32689 den als in geberchten ende duert langer
 32690 inden geberchten dan inden valleyen want
 32691 die coude winden gaen lichter ende vryer
 32692 en wech inden geberchten bouen dan in-
 32693 den valleyen Item dye valleyden sijn
 32694 warmer dan die berghen om die meer-
 32695 re vergaderinge ende brekinge der radyen

32696 ende daer om is des snees meest inden ge-
 32697 berchten Item alst snee gesmouten is
 32698 so vermorwet ende bouwet die aerde diet
 32699 te voren hardt maecte ouermits sijnre
 32700 coutheyt als gregorius seyt Item dat snee
 32701 in sinen nederuallen en maket geen ge-
 32702 luyt om sijnre saefticheyt wil mer het valt
 32703 zueteliken neder ende sprayt hem gelijc opter
 32704 aerden Item tsnee alsment eerst aensiet so
 32705 maket den oghen een verlichtinghe mer
 32706 sietment lange aen so scheyfelt den sien-
 32707 liken geest ende verduystert dat ghesicht
 32708 Item dat snee water beneemt die lopin-
 32709 ge des buucs ende slaet ende stopt dye zenen
 32710 ende dies veel ende lauge³⁶ drinct die wert
 32711 gheern hoeuelachtich ende croppich en-
 32712 de maect dye leden scier slapende ende
 32713 wint steen inder blasen ende doet dat cou-
 32714 de water laden seyt constantinus
 32715 Dat xiiij. capitel vande neuele of mist
 32716 ³⁷NEBula dat is neuel ende is een in-
 32717 pressi die ghemaect is vter schey-
 32718 dinghe ende ontbijndinghe der wolken
 32719 die ontbonden sijn in reghen water als
 32720 aristotiles seyt ende als die wasemen al-
 32721 dus ontbonden ende gescheyfelt sijn bi al-
 32722 len perticulen der luchten so brenghen
 32723 si neuel in | ende hoe dat die der aerden
 32724 naerre is hoe dat si dicker ende doncker-
 32725 re ende couder gheuonden wert ende hoe
 32726 dat si hogher vander aerden op ghehe-
 32727 uen is hoe datter die zon bat doergaet
 32728 Ende daer om ist die min cout ende min
 32729 doncker | ende wanneer dat die neuel al-
 32730 te mael inder sonnen opwaert ghetogen
 32731 is soe wort dye neuel verkeert in eenre
 32732 wolken ende daer om beteykenet toe-
 32733 comende reghen mer als die neuel mit
 32734 allen vander radien der sonnen weder-
 32735 slaghen wort ende valt nederwaert en-

32736 de coemt weder in sijn beghin soe gaet
 32737 hi te niet ende als die lucht dan ghesu-
 32738 uert is beteykent dattet schoen weder
 32739 werden sal Item die neuel is onderwi-
 32740 len ghecorrumpert vanden wasemen
 32741 daer hi wt ghecomen is ende dan is hi
 32742 seer deerlic ende hi verderft dan die wijn-
 32743 gaerden ende die bloemen ende ander
 32744 vruchten ende maect veel suecten inden
 32745 dyceren ende die neuel is ghemint van-
 32746 den dieuen ende vanden anderen qua-
 32747 dyen ende is den ghenen hijnderlic die
 32748 pelegriemaedzen gaen ende den wande-
 32749 renden luden | want in groten neuel is
 32750 die wech onkondich ende quaet te vin-
 32751 den want hi beneemt den sonnen ende der
 32752 sterren haer schinen hier opter aerden
 32753 ende daer om is den neuel den scipluy-
 32754 den sorghelic ende anstelic | als beda seyt
 32755 want als die neuel groot is opter zee so
 32756 en weet die scipman niet werwaert dat
 32757 hijt scip stueren sal
 32758 Dat xiiij. capitel vanden donre
 32759 **38**Vanden inpressen of inprentinghe
 32760 dye gewonnen werden inder luch-
 32761 ten van twiuoudigen wasem is die eer-
 32762 ste inpressi die donre die welke is een in-
 32763 pressi die ghewonnen is in eenre wate-
 32764 righer substancien der wolken om die be-
 32765 roeringhe des hetten ende droghen wa-
 32766 sems vliegende ghens ende herwaert
 32767 van sijn contrari van allen siden ghedwon-
 32768 ghen in hem ende hem seluen lesschen-
 32769 de inder wolken van dier ontstekinghe
 32770 ende dan schoren si te lesten als aristoti-
 32771 les seyt of die donre coemt van stotin-
 32772 ghe ende hortinge der wolken als die
 32773 philosoeph seyt wanneer dat die wol-
 32774 ken vanden winden die contrari sijn te
 32775 gader stoten ende horten mit groter ge-

32776 welt ende te samen treckinghe soe wor-
 32777 ter een borstinghe inder luchten die van-
 32778 den ouden meysters tonitrus dat is don-
 32779 re gheuoemt is. Men seyt tonitrum of
 32780 tonitru of tonitrus van desen woerden
 32781 terror dat is veruaernis want dat ghe-
 32782 luyt des donres veruaert die luden als
 32783 ysidorus seyt | want tonus dat is alsoe
 32784 veel als sonus dat is een gheluyt want
 32785 die donre slaet ouderwijken **39** soe swaeric
 32786 dat dye luden wanen dat dien hemel
 32787 schoert want als enighe scoddinge van
 32788 groten wijnde vter zee coemt ende ver-
 32789 dwerlt binnen eenre wolcken ende dye
 32790 wint dan gaern wt waer so hoelt hy die
 32791 wolkeu **40** ende iaechtse ende dwingetse
 32792 ghens ende herwaert te lopen als dan
 32793 ander winden mit anderen wolken daer
 32794 teghen stotende comen mit groter hor-
 32795 tinghen soe werden dye wolken ghe-
 32796 scoert ende die wint breect ende dan coem-
 32797 ter grote barstinghe af ende soe coemt
 32798 dye blixem voer eer datmen den slach
 32799 hoert ende dat is daer om want die sin
 32800 des ghesichts is veel subtijlre dan dye
 32801 sin des horens nochtans gaet die don-
 32802 re mitten blixem te gader wt gheliker-
 32803 wijs als enen man die enen boem hou-
 32804 wet wes slach men eer siet eermen dat
 32805 gheluyt horen mach Hier toe heuet ysi-
 32806 dorus gheseyt ende dese reden uan ysi-
 32807 dorus als vander sake des donres ouer-
 32808 draecht alsoe meer mitten philosoeph
 32809 die seyt Dat die donre is een gheest der
 32810 wijnden ontfanghen inden schoot der
 32811 wolken die welke ouermits cracht sijn-
 32812 re beroerlicheyt schoert sommighe de-
 32813 len der wolcken ende maect een grote
 32814 borstinghe van donre ende hi seyt noch
 32815 voert aen aldus. Dat die donre is een

32816 gheluyt van veel spacien der luchten die
 32817 onderlinghe te samen lopen Item aristotiles
 32818 seyt in libro metheororum Dat die donre
 32819 anders niet en is dan lesschinghe des
 32820 viers inder wolken want die droghe wa-
 32821 sem op geheuen ende vander hetten der
 32822 luchten ontsteken so wanneer dat die onder-
 32823 uat wort van eenre wateriger wolke soe
 32824 wort die ontsteken wasem vluchs ghe-
 32825 lescht ende van alsulker lesschinghe coemt
 32826 die barstinge des donres ghelikerwijs
 32827 als men een gloyende yser in coudt wa-
 32828 ter lescht wort een gheluyt als een les-
 32829 schinghe des waters Item die donre
 32830 coemt dicwijle neder mitten blixem ende
 32831 dan quetst hi meest als beda seyt. want
 32832 hi hindert ende scaedt den vruchten wan-
 32833 neer dat hi also neder coemt mitten blix-
 32834 em sonder regen | mer als hi mitten regen
 32835 neder coemt so baet hi als die selue seyt
 32836 Item die donre ouermits sinen beroeren
 32837 soe slaet hi alle dinghen hi beroert die
 32838 herssen ende veruaert den moet ende corrup-
 32839 peert den wijn inden vaten | als aristoti-
 32840 les seyt ende ist dat die donre coemt in
 32841 dien tiden als die vogel broeden so quetst
 32842 hi die eyer Item die donre doet dicwi-
 32843 le den vrouwen die kinder draghen mis-
 32844 dracht hebben ende die donre doet oec dic-
 32845 wijle grote thoernen husen ende bomen ne-
 32846 der vallen ende altoes doet hi meer quaets
 32847 ⁴¹ende scaden int hoge dan int lage als beda seyt
 32848 Dat xv. capitel van weerlicht
 32849 ⁴²Chorusacio als aristotiles seyt be-
 32850 grijpt fulgur ende fulmen dese twe bey-
 32851 de nochtans ist beyde bycant alleens mer
 32852 alsoe veel onderscheyts isser onder tusschen
 32853 fulgur ende chorusacio | dat chorusacio
 32854 is properlic ende haestelike openbaringe
 32855 eens subtijls wasems dye ontsteken is

32856 die snelliken en wech vliet inder luchten
 32857 sonder neder comen ter aerden ende mach
 32858 hieten een schinringe | mer fulgur of ful-
 32859 guracio is een subtijl viere ende grouer dan
 32860 chorusacio nedergaende ter aerden twelc
 32861 die cruden ende die morwe dinghen doer-
 32862 schiet als die filosofhen scriuen
 32863 Dat xvi. capitel van een stadighe vuerighe
 32864 weerlucht
 32865 ⁴³FVlmen is een wasem dye vierich
 32866 is dicht in een ende vast vallende
 32867 mit ghewelt ende is van starkerre cracht
 32868 dan fulgur want hi slaet dat hi raect ende
 32869 doerschietet ende verbarnet ende smeltet dey-
 32870 let ende snidet ende geen lichamelic dinc we-
 32871 derstaet hem ende daer om seyt ysidorus dat fulge-
 32872 re dat is ferire dat is slaen want als die sel-
 32873 ue seyt so is fulmen gemaect vten subtijl-
 32874 sten delen der elementen vanden welken
 32875 die meeste craft des doerschietens af-
 32876 ter gelaten wort ende daer om wort fulmen
 32877 van ysidorus genoemt een slach des hemels
 32878 scuts want fulmen wort gewonnen van enen
 32879 grouen gedubbelden wasem wt contra-
 32880 rien ende diuerschen winden ouermits star-
 32881 ke ende vierige hetten die ontsteken is wel-
 32882 ke wazem mit te samen stotinge der winden
 32883 ende mit wriuinge der wolken wort menich-
 32884 foudelic gedrenen ⁴⁴gens ende harwaert ende
 32885 wort beroert recht als een vierich steen
 32886 vander hollicheyt der wolken nederwaert o-
 32887 uermits gewelt ter manieren eens scuts
 32888 dat gescoten wort ende al ist dat si van vieri-
 32889 ger naturen sijn nochtans werden si mit ge-
 32890 welt daer toe gedwonghen neder te gaen
 32891 tegen der naturen des viers als beda seit
 32892 want in sinen nederganck ontfenget en-
 32893 de barnt ende daer om hietet fugur ⁴⁵als ysi-
 32894 dorus seyt ende alst doerschiet ende cloeft so
 32895 hietet fulmen ende soe wes dattet barnt

32896 dat maect quaden vulen stanck ende dit
 32897 pleecht te gheschien in heten someren
 32898 mer des winters vallen si selden sonder-
 32899 linghe alst een harde winter is | mer int
 32900 beghin vanden herfst ende int eynde van-
 32901 der leynten comen die blixemen wel en-
 32902 de die donren | als die philosoeph seyt
 32903 libro ij. capitulo lij. Item daer werden veel ghe-
 32904 slachten van fulmen gegheuen want dye
 32905 droge comen die en barnen niet mer si scho-
 32906 ren ende clouen ende die vucht comen die en
 32907 barnen niet mer si maken een verbarntheyt of
 32908 een swarticheyt Dat derde geslacht van
 32909 fulmen hieten si dat claer twelc van wonder-
 32910 liker naturen is want het doet den wijn
 32911 vten vaten nochtans dattet die vaten niet
 32912 en raect het smelt gout ende siluer noch-
 32913 tans dat die sacsken daert in is onuer-
 32914 barnt bliuen Item so wat choruscacio is
 32915 dat is vuer gheseyt nochtans isser veel
 32916 der meysters vanden welken die een dit
 32917 seyt ende die ander dat ende waer af dat hy
 32918 coemt etcetera Item empedocles seyde dat
 32919 choruscacio is een verborghen viere inden
 32920 wolken vten radien der sonnen mer dat seit
 32921 aristotiles dattet logen is want waer dat also
 32922 so soude wt alle wolken choruscacio co-
 32923 men want die radien der sonnen werden
 32924 in allen wolken verborghen Item anaxagoras
 32925 seyde dat choruscacio is vander luchten
 32926 die nedergaende is totten wolken ende
 32927 hoer daer in verbergende wes openin-
 32928 ghe is choruscacio dat is als die wolke
 32929 op geloken wert soe coemter choruscacio
 32930 wt ende wanneer dattet vier geslecht wert
 32931 inden waterigen wolken die barstinge van
 32932 dier lesschinge wort donre gehieten Item
 32933 sommige ander seyden dat choruscacio quam
 32934 of coemt van heten droghen winden die
 32935 inden wolken geperst sijn vanden welken

32936 si ontsteken werden ende verbarnt ende dat vuer
 32937 dat weder in hem gaet dat hiet chorusca-
 32938 cio wes claerheyt eer totten gesicht quam
 32939 dan tgheluyt totten horen | ander meys-
 32940 sters seyden dat choruscacio niet en werdt
 32941 ouermits den viere mer ouermits der beel-
 32942 dinghe des blinckende waters die wel-
 32943 ke ouermits die verluchtinge der ster-
 32944 ren inder nacht ghesien wert inden wol-
 32945 ken mer aristotiles seyt | dat dese reden
 32946 dwalinghe is | dat choruscacio des da-
 32947 ghes onder die radyen der sonnen ghe-
 32948 sien wort als des nachts Mer aristoti-
 32949 les seyt dattet een vergadert wasem is
 32950 inden wolcken ende die ghewreuen is
 32951 mit starker hortinghe ende wort dair af
 32952 ontfengt ende alsoe wortet een materi
 32953 van choruscacio | ende want si sommige
 32954 aerdige delen heeft ouermits hare swa-
 32955 richeyt wert si nederwaert beroert en-
 32956 de want dye choruscacio is van groter
 32957 subtilicheyt ende van gheenre groter
 32958 ontstekinghe daer om openbaertse wit
 32959 ende daer om en corruppeert si dye li-
 32960 chamen niet daer si toe coemt of ghe-
 32961 raect Hier toe heuet aristotiles gheseyt
 32962 secundo metheororum. Men sal weten
 32963 dat choruscacio fulgur ende fulmen alle
 32964 drie blixemen beteykenen in duytsche mer
 32965 choruscacio is starck fulgur starker en-
 32966 de fulmen alre starcste want die beroe-
 32967 ringhe van choruscacio die is haestelic
 32968 ende onuersienlick | want hi openbaert
 32969 in een ogenblick vanden oesten int wes-
 32970 ten ende hi wort haestelick ghesien en-
 32971 de snelliken verborghen | ende als dese
 32972 blixem aldus voerghesien so hoertmen
 32973 den donre of een rommelinghe vluchs
 32974 daer nae ende volchter een regen vluchs
 32975 of cort daer mede | soe ist goet ende nut

32976 ende en gheualter gheen reghen na so ist
32977 quaet ende onnut als beda seyt want het
32978 scaedt den vruchten ende den tederen bloem-
32979 kens
32980 Dat xvij. capitel van tweder int gemeen als
32981 gheneycht tot coude of tot hetten
32982 **46** AVra dat is in duytsche weder ende is
32983 een lucht die lichtelic beroert wert
32984 ende der hetten ist een vercoelinghe ende der cou-
32985 den een verwarminghe of het is den ge-
32986 nen die te heet is een vercoelinghe ende
32987 den genen die te cout is een verwarmin-
32988 ghe ende hoe dat si puerre is hoe dat si
32989 genoechliker ende ghesonder is. want ist
32990 dat si ghetempert is als niet te hete of
32991 niet te cout of niet te windich of niet te wa-
32992 terich so is si den leuen des menschen seer
32993 bequaem ende behout die ghesontheyt
32994 inden mensch ende ist oec verkeert so is si
32995 seer hinderlic want soe brengt si quade
32996 suucten in als sterften clieren van blade-
32997 ren ende van squinancien inden kelen of
32998 ander quade suucten Item pestelenci dat
32999 is corrupci der luchten van onghetempert-
33000 heyden der droechten ende der regenen die
33001 welke gheualt om die verdiente der men-
33002 schen als ysidorus seyt Ende men seyt pesti-
33003 lencia voer pastulencia dat is voedinge
33004 ende weydinghe want die pestelenci doer-
33005 wandert ende doerweydt alle die natuer
33006 des menschen ouer want so wanneer dat
33007 die wateren ende die regenen ende die lucht
33008 gecorrumpeert sijn vanden welken wi ghe-
33009 weydt ende geuoedt werden al ademen-
33010 de ende etende werden si vluchs ghecor-
33011 rumpeert ende werden belast mit meniger-
33012 hande suucten | alst bouen openbaert int
33013 vijfte boeke daer gheseyt is vanden pro-
33014 prieteyten der luchten Mer dese gheseyde
33015 **47** dingen sijn nv genoech

Glosses

- 1 Hier beghint het xi.ste boeck ende spreect vanver lucht ende haer passien Na deze titel volgt capitel i. Vergelijk index, 4va39-40.
- 2 A Initiaal: lombarde, 6 regels hoog (04-09), met representant (07), met penwerk.
- 3 rotten Lees: totten.
- 4 winniger Lees: winninger.
- 5 ernre Lees: eenre.
- 6 drogcr Lees: droger.
- 7 N Lombarde, 2 regels hoog (27-28), met representant.
- 8 onermits Lees: ouermits.
- 9 ontstekiughe Lees: ontstekinghe.
- 10 E Lombarde, 2 regels hoog (03-04), met representant.
- 11 boroert Lees: beroert.
- 12 Det Lees: Dat.
- 13 nne Lees: nae.
- 14 D Lombarde, 2 regels hoog (01-02), met representant.
- 15 oerstersche Lees: oestersche.
- 16 N Lombarde, 2 regels hoog (01-02), met representant.
- 17 ouermirs Lees: ouermits.
- 18 tnsschen Lees: tusschen.
- 19 hengt Lees: hangt.
- 20 sterfste Lees: sterfte.
- 21 luchten In druk staat 'ten' op de volgende regel (13), rechts uitgelijnd.
- 22 regbenboghe Lees: reghenboge.
- 23 01 Handgeschreven tekst in bovenmarge: 'het 11te. boeck'.
- 24 R Lombarde, 2 regels hoog (15-16), met representant.
- 25 wijt Lees: wit?
- 26 woesler Lees: woester.
- 27 albnmaser Lees: albumaser.
- 28 P Lombarde, 2 regels hoog (37-38), met representant.
- 29 G Lombarde, 2 regels hoog (14-15), met representant.
- 30 dergadert Lees: vergadert.
- 31 P Lombarde, 2 regels hoog (03-04), met representant.
- 32 G Lombarde, 2 regels hoog (30-31), met representant.
- 33 vruchte Lees: vuchte.
- 34 N Lombarde, 2 regels hoog (06-07), met representant.
- 35 ghewounen Lees: ghewonnen.
- 36 lauge Lees: lange.
- 37 N Lombarde, 2 regels hoog (21-22), met representant.
- 38 V Lombarde, 2 regels hoog (24-25), met representant.
- 39 ouderwijlen Lees: onderwijlen.
- 40 wolkeu Lees: wolken.
- 41 seyt In druk staat 'seyt' op de volgende regel (33), rechts uitgelijnd.
- 42 C Lombarde, 2 regels hoog (33-34), met representant.
- 43 F Lombarde, 2 regels hoog (10-11), met representant.
- 44 gedreuen Lees: gedreuen.
- 45 fugur Lees: fulgur.
- 46 A Lombarde, 2 regels hoog (07-08), met representant.
- 47 40 Op de tegenoverliggende blanco pagina 216r staat in de rechter bovenhoek de handgeschreven tekst: 'het 11te bock'.